

Prövning av ansökan från Teologiska högskolan Stockholm om rätt att utfärda magisterexamen samt masterexamen i teologi

De sakkunnigas yttrande 2007-12-13

Ansökan

Teologiska högskolan Stockholm (THS) ansökte den 8 september 2006 hos regeringen om rätt att utfärda examen i teologi på kandidatnivå, magisternivå samt masternivå. Högskoleverket anmodades att avge yttrande i ärendet. För prövning av ansökningarna anlätade Högskoleverket professor Anders Bäckström och rektor Lars Haikola. Prövning av kandidatexamen genomfördes våren 2007. Högskoleverket förslög i yttrande till regeringen 15 maj 2007 att ansökan angående kandidatexamen skulle beviljas. Teologiska högskolan Stockholm har sedan 1 juli 2007 rätt att utfärda kandidatexamen, enligt regeringsbeslut 28 juni, 2007. Föreliggande prövning avser magisterexamen samt masterexamen.

Teologiska högskolan Stockholm

Teologiska högskolan Stockholm bildades 1993 då Teologiska Seminariet på Lidingö och pastorsutbildningen vid Betelseminariet i Bromma gick samman. Högskolans ägare är Svenska Missionskyrkan och Svenska Baptistsamfundet. 1993 fick Högskolan rätt att utfärda högskoleexamen och 1996 fick de rätten att utfärda teologie kandidatexamen, 140 poäng. Högskolan utfärdar även högskoleexamen med inriktning mänskliga rättigheter. Den teologiska utbildningen vid THS omfattar idag kurser upp t.o.m. 240 hp. De första 120 högskolepoängen i programmet är i huvudsak gemensamma och därefter finns möjlighet för studenten att välja kurser. Totalt sett i programmet finns ca 100 studenter som studerar på heltid. Lärarkåren består av två adjunkter och 14 lektorer och därtill en adjungerad professor på 10 procent. Samtliga lektorer är disputerade eller motsvarande och fyra av dem är docenter.

Bedömningens utgångspunkter

För denna prövning gällande Teologiska högskolan Stockholms rätt att utfärda magisterexamen samt masterexamen i teologi har bedömare tagit sin utgångspunkt i lag och förordning samt praxis från tidigare genomförda examensrättsprövningar.

I bilaga återfinns de kvalitetskriterier som har styrts bedömningen. Underlag för bedömningen har bestått av skriftligt material från högskolan samt information som

framkommit i intervjuer med rektor, utbildningsansvariga, lärare samt studenter. Intervjuerna genomfördes vid platsbesök den 5 december 2007.

Bedömning

Vid en bedömning tidigare i år (2007) fann vi, efter vissa principiella tveksamheter kring huvudområde och progression, att Teologiska Högskolan Stockholm (THS) bör ges möjlighet att utfärda kandidatexamen i teologi. Regeringen beviljade rätten den 28 juni 2007. När samma lärosäte nu bedöms för magister- och masterexamen måste beaktas att detta är examina på avancerad nivå där såväl magister- som masterexamen utgör behörighetsgrund för utbildning på forskarnivå. Därför krävs ett tydligt kvalitativt steg utöver grundnivåns krav, framför allt avseende masterexamen.

Ansökan avser magisterexamen och masterexamen i teologi. Fördjupning skall ske inom ett av delområdena exegetisk teologi, historisk teologi, systematisk teologi, praktisk teologi eller teologi och omvärld.

Det skall föreligga docentkompetens för examination på magisternivå.

Lärarkompetensen är mycket god och har systematiskt förstärkts inför ambitionen att ge utbildning på avancerad nivå. Det finns idag fyra docenter (en docent i exegetisk teologi, en i praktisk teologi och två i teologi och omvärld), samt ytterligare två docentansökningar (inom exegetisk teologi samt teologi och omvärld) är under behandling. THS samarbetar med andra lärosäten för att ge pedagogisk högskoleutbildning till sina lärare. Den pedagogiska kompetensen bedöms vara god.

Den avancerade utbildningsnivån kräver att det på högskolan finns en levande forskningsmiljö och att utbildningen planeras så att studenterna får del av denna forskningsmiljö.

Vi finner att THS tillhandahåller en utbildningsmiljö och infrastruktur åt sina studenter som är tillräcklig också för studier på avancerad nivå. Det finns också en god forskningsmiljö. Merdelen av lärarna är disputerade och alla bedriver forskning eller utvecklingsarbete. Kvaliteten kan visas bl. a. genom erhållna anslag från Vetenskapsrådet. THS styrelse har antagit ett ambitiöst Idé- och handlingsprogram för forskningsutveckling och avsatt två miljoner kronor för forskning. Dessa medel har nyttjats så att alla lärare har haft möjlighet till forskning upp till en tredjedel av sin tjänstgöring. (Detta system med automatisk tilldelning av forskningstid är under förändring mot ett ansökningsförfarande utan att totalmängden av forskning minskar.) Sålunda råder goda förutsättningar för forskning vid THS och lärarna besitter en god vetenskaplig kompetens. Studenterna vittnar om en forskningsanknuten utbildning. Det är emellertid oklart hur THS planerar för att systematiskt knyta studenter på magister- och masternivå till forskningsmiljön. Inga forskningsmedel har avsatts för doktorandtjänster och det saknas doktorander som genomför sina forskarstudier på plats

vid THS . Regelbundna forskarseminarier finns inte heller men i samverkan med andra lärosäten planerar man gemensamma högre seminarier. Ambitionen att förstärka samverkan med andra lärosäten på avancerad nivå och på forskarnivå är insiktsfull och måste uppmuntras. Samtidigt kräver uppbyggnaden av utbildning på avancerad nivå att det också skall finnas en forskande miljö på plats för magister- och i all synnerhet masterstudenter att ta del av. Denna balansakt är svår men måste genomföras så att studenterna garanteras att få del av den forskande miljön. Övergången till forskarutbildning efter examen vid THS har varit god. Det finns emellertid få formella avtal som tydligt reglerar möjligheten till fortsatta studier på forskarnivå. Avtal med andra lärosäten bör eftersträvas i högre utsträckning för att tillfredställa de höga krav som ställs för att *studenter på magister- och masternivå ska kunna ta aktiv del av en levande forskningsmiljö.*

Det skall föreligga en ekonomisk konsekvensbedömning avseende de sökta utbildningarna.

Kostnader för utbildning på avancerad nivå är högre, framförallt på grund av ökade kostnader för handledning, och kräver resursförstärkning. Det är svårt att bedöma de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra utbildningarna, då någon egentlig kalkyl ej har gjorts. Osäkerheten ökar av att avnämarna är i färd med att ändra sina krav på utbildningen och att studenternas efterfrågan är osäker. Samarbete med andra lärosäten anges som en förutsättning för att ambitionerna på avancerad nivå skall kunna uppnås.

Det skall finnas en tydlig progression i utbildningen inom och mellan nivåerna.

Styrdokumentet för såväl magister- som masterutbildningen är oklara. Till del kan detta förklaras med att terminologi och praxis för hur utbildningsplaner, huvudområde, område, etc. skall formuleras ej var helt genomskinlig vid den tid då ansökan ingavs. Styrdokumentens brister vad gäller möjligheten att avläsa progression är emellertid besvärande. Utbildningsplanerna tillfredsställer ej Högskoleförordningens krav på att ange kurser, huvudsaklig uppläggning och förkunskaper. Endast typ av kurser anges vilket ger ett skissartat intryck. 41 kursplaner är bilagda ansökan – samtliga är klassificerade som avancerade. Av dessa kurser anges enbart tre ha förkunskaper som är högre än relevant examen på grundnivå, företrädesvis i teologi. 38 kurser på avancerad nivå saknar alltså särskilda förkunskapskrav. Progressionen är inte heller uppenbar mellan magister- och masterexamen. Det saknas riktlinjer för hur kurser klassificeras på grund- respektive avancerad nivå och det är ej reglerat hur stor andel av kurser från grundnivå som får ingå på avancerad nivå. Det sammanlagda intrycket är att utbildningens organisation ej är genomtänkt och att detta i all synnerhet gäller hur progressionen mellan grundnivå och avancerad nivå skall garanteras. Utbildningen på avancerad nivå ger studenten stor frihet att välja mellan ett fyrtiotal kurser i egen ordning och tycks mer likna yrkesutbildningens krav på bredd (som i den gamla yrkesexamen teologie kandidatexamen) än av den nya högskoleförordningens krav på fördjupning.

Det skall finnas ett väl fungerande kvalitetssäkringssystem. Detta blir än viktigare då examensrätt på avancerad nivå täcker ett bredare område än de faktiska examina som är föremål för bedömningen.

I ansökan har THS i ett särskilt dokument (Kvalitetssäkring vid Teologiska Högskolan Stockholm, Aspekter och kriterier vid utvärdering av kvalitetsarbetet) beskrivit hur kvaliteten säkras vid högskolan. THS har också antagit Allmänna riktlinjer för kvalitetsarbetet vid Teologiska Högskolan Stockholm. Dokumenten är av en beskrivande karaktär och kan med fördel bearbetas till en konkret tidsatt handlingsplan.

Vad gäller jämställdhetsarbete och genusfrågor utgör THS ett föredöme för lärosäten inom det teologiska området. Lärarstaben är i jämförelse med andra lärosäten bred och utbildningens innehåll speglar genusaspekter.

Internationaliseringen är god på grundnivå men måste byggas ut för att tillfredsställa kraven på avancerad nivå. Både utbyte och möjligheten att fortsätta studier på forskarnivå i internationell miljö bör utvecklas.

Sammanfattningsvis menar vi att THS ej uppfyller kraven för att anförtros rätten att ge magisterexamen eller masterexamen i teologi. Det finns brister i hur studenterna skall få del av en forskande miljö och i styrdokumentens utformning. Det är oklart hur progression inom och mellan utbildningsnivåerna kan garanteras. Denna oklarhet är också avhängig hur det breda huvudområdet teologi skall tolkas. Frågan om progression och huvudområde bör bearbetas vidare i den utvärdering av teologi och religionsvetenskap som skall göras av Högskoleverket under 2008. Denna centrala fråga behandlas också av Nätverk för arbetet med den nya utbildnings- och examensstrukturen inom huvudområdet teologi och religionsvetenskap med stöd av NSHU (Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning). Innan denna bearbetning har skett bör ej examensrättigheter på avancerad nivå i teologi utfärdas.

Vi föreslår att teologiska Högskolan Stockholm ej ges rätt att utfärda magisterexamen respektive masterexamen.